

Mediernes ekspertliggørelse: Et casestudie af TV2's brug af eksperter i 19 Nyhederne

Nana With Feldman, Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet, nanawith@hotmail.com

Det hævdes ofte, at vi lever i et eksperksamfund, og at medierne i højere grad end tidligere benytter eksperter i deres nyhedsdækning. Men er denne påstand rigtig, og hvordan benyttes eksperter overhovedet i de danske medier? Med inspiration fra Magtudredningens analyse af brugen af eksperter i tre store danske aviser i perioden 1961-2001 undersøger denne artikel TV2's brug af eksperter i 19 Nyhederne i perioden 2005-2015. Artiklen konkluderer, at det absolutte antal eksperter har været faldende, men at antallet har været næsten konstant, når der tages højde for det faldende antal indslag i hver udsendelse. Artiklen anvender et bredt ekspertbegreb, og dette diskuteres i artiklens afslutning, ligesom mere generelle problematikker ved inddragelse af eksperter i medierne også diskuteres. I forbindelse hermed konkluderer artiklen, at eksperterne ikke kun udtaler sig om områder, de reelt har erfaring indenfor, men om emner i al almindelighed, hvilket kan være problematisk.

»Vi behøver ikke eksperter og smagsdommere til at bestemme på vores vegne« (Statsministeriet, 2016: 2). Sådan udtalte Anders Fogh Rasmussen i sin nytårstale i 2002. Udtalelsen talte direkte til de vælgere, der havde fået nok af elitens indblanding i deres liv og var tydeligvis et forsøg på at gøre op med ekspertvældet. Og ja, mængden af eksperter i aviserne har været stigende de sidste mange årtier. I 2003 udgav Magtudredningen bogen *Eksperter i medierne – Dagspressens brug af forskere 1961-2001* forfattet af Erik Albæk, Peter

Munk Christiansen og Lise Tøgeby. Bogen belyser brugen af eksperter i tre danske aviser i perioden 1961-2001, og konklusionen er klar – der er sket en tredobling i antallet af forskere i dagspressen i den undersøgte periode (Albæk o.a., 2003: 30).

Anders Fogh Rasmussens udtalelse er mere end ti år gammel, men ikke mindre relevant i dag, da det til stadighed hævdes, at vi lever i et eksperksamfund. I dag benytter ikke blot aviserne, men også TV sig af eksperter i deres nyhedsdækning. Hvordan forholder udviklingen sig, når man ser på antallet af eksperter på TV i stedet for i aviserne? Hvordan benyttes de anvendte eksperter på TV – er der forskelle fra den måde, de benyttes i aviserne? Og hvilke problemer kan opstå, når eksperter benyttes i nyhedsdækningen? Denne artikel forsøger at besvare disse spørgsmål og undersøger derfor, hvordan udviklingen har været i TV2's brug af eksperter i 19 Nyhederne i perioden 2005-2015.

Udgangspunktet er Magtudredningens analyse samt teori om brugen af eksperter i medierne. På baggrund af denne teori og Magtudredningens konklusioner opstilles følgende hypotese:

H: Udviklingen i TV2's brug af eksperter i 19 Nyhe-

derne i perioden 2005-2015 har fulgt samme udvikling som i aviserne. Hypotesen er dermed, at der har været en stigende brug af eksperter i den undersøgte periode.

Artiklen er struktureret i tre dele. Første del omhandler undersøgelsens teoretiske og metodiske overvejelser. Analysen af TV2's brug af eksperter udgør artiklens anden del. Tredje del er en diskussion af det valgte ekspertbegreb samt mere generelle problematikker ved inddragelse af eksperter i medierne.

Udbredelsen af eksperter i medierne og det brede ekspertbegreb

Ifølge Erik Albæk er der to grunde til, at medierne i højere grad end tidligere gør brug af eksperter. Den første grund vedrører journalisternes objektivitet. For at bevare deres objektivitet behøver journalister såkaldt »kompensatorisk legitimitet«, hvilket de får ved at inddrage eksperter, som kan give faktuel viden og som opfattes som neutrale. Den anden grund skal bl.a. findes i forandringen af nyhedsformidlingen fra at være rapporterende til i højere grad at være fortolkende og forklarende. Sammen med mere pressede deadlines, der begrænser tiden til egen research, har denne udvikling betydet, at journalister i stigende grad benytter eksperter til at fortolke og forklare nyheder frem for selv at gøre det (Albæk, 2011a: 337-8).

Brugen af flere eksperter kan ligeledes forklares med, at nyhedshistorier i dag bruger flere forskellige kilder end tidligere (Albæk, 2011a: 337). Dette hænger sammen med flere forhold. For det første har udviklingen til en mere fortolkende og forklarende nyhedsformidling medført, at autoritære kilder (eksempelvis politikere og erhvervsledere) ikke kan stå alene, men behøver en kilde, der kan analysere, fortolke og forklare det, de udtaler sig om. For det andet er nyhedskriteriet om konflikt i højere grad end kriteriet om konsensus i fokus i den moderne nyhedsformidling (Albæk o.a., 2003: 17). Kriteriet om konflikt behøver altid minimum to forskellige sider

og derfor også to forskellige kilder – den ene ofte i form af en ekspert.

Den øgede brug af eksperter kan ydermere forklares med eksperternes høje tillid i befolkningen. Befolkningens tillid til dagspressen er meget begrænset, hvorimod undersøgelser har vist, at eksperter har tillid på samme niveau som politi, domstole og læger hos befolkningen (Albæk o.a., 2003: 18). På denne måde låner journalister altså ikke blot legitimitet, men også tillid af eksperterne, hvilket kan være en af årsagerne til den øgede tilstedeværelse af disse i medierne.

Begrebet »ekspert« har i de senere år udviklet sig til at inkludere en bredere kreds af aktører end tidligere (Albæk, 2011b: 477). Ifølge Albæk o.a. skyldes dette, at man »... ønsker at medtænke det karakteristiske ved det moderne videnssamfund, nemlig at mange flere end tidligere besidder højt specialiseret viden« (Albæk o.a., 2003: 24). Albæk o.a. argumenterer for, at det med en bred definition kan være vanskeligt at adskille eksperter fra andre aktører. På trods af denne svaghed anvender artiklen en bred definition af begrebet »ekspert«.

Jakob Arnoldi argumenterer for, at udvælgelse af eksperter kun kan fungere, hvis modtagere af nyhedshistorier til en vis grad deler journalistens fremstilling af, hvem der har status og autoritet til at fungere som ekspert. Pointen er, at man er ekspert, »...når man anerkendes af andre som ekspert« (Arnoldi, 2005: 15). Det er denne definition af begrebet »ekspert«, som artiklen tager udgangspunkt i. Modsat Magtudredningen medtages derfor ikke kun personer, der har opnået deres sagskundskab »...gennem langvarig teoretisk uddannelse og træning...« (Albæk o.a., 2003: 24), eller eksperter, der virker under institutionel uafhængighed (Albæk o.a., 2003: 24). Artiklen medtager også personer, der gennem eksempelvis langvarig arbejds erfaring har autoritet til at fungere som ekspert. På trods af det brede ekspertbegreb forsøger artiklen

at holde en skarp adskillelse mellem aktør/part og ekspert, således at ekspertbegrebet ikke udvandes. Den brede ekspertdefinition diskuteres som nævnt senere i artiklen.

Et casestudie af TV2's brug af eksperter

Artiklens empiri består af 19 Nyhedsudsendelserne i perioden 1.-30. september i årene 2005, 2010 og 2015, i alt 90 udsendelser. Hovedprioriteten er at komme frem til en god forklaring og forståelse af, hvordan udviklingen af brugen af eksperter i 19 Nyhederne har været. Datamaterialet giver ikke mulighed for at sige noget mere generelt om brugen af eksperter i samtlige danske nyhedsmedier. Der gennemføres en kvantitativ indholdsanalyse af 19 Nyhederne, der konkret består i at optælle antallet af eksperter, der optræder i 19 Nyhederne, samt at kategorisere eksperternes udtalelser. Hensigten er ikke at gå dybere ind i eksperternes udtalelser og foretage en kvalitativ indholdsanalyse af disse. Magtudredningens koder benyttes som inspiration til at opstille artiklens koder. Ligesom Magtudredningen kodes ikke kun for antallet af eksperter, men også for eksempelvis eksperternes køn og genstanden for deres udtalelser (se bilag for kodeskema).

Det brede ekspertbegreb medfører, at også journalister selv kan inkluderes som eksperter i en nyhedsudsendelse. I dag har en række medier deres egne politiske redaktører eller kommentatorer, der oftest er uddannet journalister. Disse redaktører/kommentatorer har ikke en klassisk objektiv journalistisk rolle, men derimod en ekspertrolle, hvor de kommenterer, vurderer og analyserer nyheder. De

er særlige, fordi de netop er ansat på et medie og dermed ikke er eksterne, men de inddrages i denne artikel som eksperter, da de indtager den samme rolle, som en ekstern ekspert gør. Dette valg kan selvfølgelig være problematisk, og det vil diskuteres senere i artiklen.

Inden for kode nummer fire skelnes mellem indlands- og udlandsnyheder, eller om nyheden berører et emne, der både vedrører indland og udland. Sidstnævnte nyhed kunne være salg af en dansk virksomhed til en udenlandsk virksomhed, en sag om problemer med et udenlandsk produkt i Danmark eller det tyske valgs konsekvenser for dansk eksport.

En stigning eller et fald i antallet af eksperter?

Tablet 1 illustrerer, at antallet af eksperter er faldet fra 51 i 2005 til 38 i 2015. Hypotesen om, at der er sket en stigning i brugen af eksperter i perioden 2005-2015 kan derfor ikke umiddelbart bekræftes. Der er ikke blot sket et fald i det absolutte antal af eksperter, også antallet af indslag er faldet fra 315 i september 2005 til 218 i september 2015. Antallet af indslag er dermed faldet med næsten 30 pct. i den tiårige periode. Når der korrigeres for netop antallet af indslag, ser resultatet af antallet af eksperter anderledes ud. Tabellen illustrerer, at antallet af indslag, hvori der indgår eksperter, næsten er konstant fra 2005 til 2015. I 2005 indgik eksperter i 16 pct. af alle indslag. I 2010 var dette tal steget til 19 pct., hvorefter det igen er faldet til 17 pct. i 2015. På trods af, at det absolutte antal eksperter er faldet, kan man altså argumentere for, at det relative antal eksperter er stort set det samme

Tablet 1: Antal indslag, antal eksperter samt antal indslag, hvori der indgår eksperter

	Antal indslag i alt (1.-30. september)	Antal eksperter	Antal indslag, hvori der indgår eksperter (i pct.)
2005	315	51	16
2010	251	47	19
2015	218	38	17

i den tiårige periode, når man tager højde for antallet af indslag. Hypotesen om, at der er sket en stigning i antallet af eksperter kan derfor ikke bekræftes.

En mulig forklaring på dette resultat kan være, at 19 Nyhederne har nået en form for »mætningspunkt« eller naturligt leje for, hvor mange eksperter, der kan inddrages i en enkelt nyhedsudsendelse. Om dette er et bevidst valg, eller om der er tale om en ubevidst tendens, er svært at vide, men med et så stort fald i antallet af indslag – fra gennemsnitligt 10,5 indslag pr. udsendelse i 2005 til gennemsnitligt ca. 7,25 indslag pr. udsendelse i 2015 – er det svært at forestille sig, at antallet af eksperter kan forøges. En anden mulig forklaring kan være, at der kan være forskelle i aviser og TV's brug af eksperter, hvorfor udviklingen i brugen af eksperter på TV ikke nødvendigvis har fulgt den samme udvikling som i aviserne. En tredje forklaring kunne være, at perioden er for kort til at sige noget om ændringerne i brugen af eksperter. Når man sammenholder med Magtudredningens undersøgelse, er denne foretaget over en periode på 40 år.

Det er nødvendigt at nævne, at denne under-

søgelse er foretaget *efter* Magtudredningen, og at man derfor ikke direkte kan sammenligne de to undersøgelser og deres konklusioner. Det er sandsynligt, at resultaterne i denne undersøgelse ville have set anderledes ud, hvis artiklen havde undersøgt udviklingen i brugen af eksperter i samme periode som Magtudredningen (eller i dette tilfælde fra eksempelvis 1990 – to år efter TV2's oprettelse – og frem til 2015).

Hvem er eksperterne?

På trods af, at der ikke er sket en stigning i antallet af eksperter, er det interessant at se nærmere på de eksperter, der er benyttet i den undersøgte periode. Tabel 2 illustrerer eksperterne opdelt efter deres videnskabelige hovedområde. Fælles for alle tre år er, at eksperter fra alle hovedområder er repræsenteret, sundhedsområdet er dog i lidt mindre grad repræsenteret end de andre områder.

Tabel 3 illustrerer eksperterne opdelt efter køn, og det fremgår, at mænd i 2005 udgjorde 86 pct. af eksperterne, og kvinder udgjorde 14 pct. I 2010 er antallet af mandlige eksperter steget til 91 pct., og i 2015 er tallet faldet til 84 pct.

Tabel 2: Eksperter opdelt efter videnskabeligt hovedområde. Pct. af alle eksperter.

	Natur, teknik og jordbrug	Sundhed	Humaniora*	Samfundsvidenskab	Andet/ikke opgivet	I alt	Antal eksperter
2005	26	4	29	33	8	100	51
2010	26	19	34	13	8	100	47
2015	21	16	26	29	8	100	38

* Eksperter, der er journalister, er placeret i kategorien »humaniora«

Tabel 3: Eksperter opdelt efter køn. Pct.

	Mænd	Kvinder	I alt	Antal eksperter
2005	86	14	100	51
2010	91	9	100	47
2015	84	16	100	38

Disse tal stemmer godt overens med tallene i Magtudredningen, hvor der i 2001 var 86 pct. mænd og 14 pct. kvinder i de undersøgte avisartikler (Albæk o.a., 2003: 41). Albæk o.a. argumenterer for, at man skulle forvente »... at der var meget klare forskelle mellem fagene, hvad angår den kønsmæssige sammensætning af de optrædende forskere« (Albæk o.a., 2003: 43). Forventningen er, at der burde optræde flere kvinder blandt de samfundsvidenskabelige og humanistiske forskere og relativt få blandt de naturvidenskabelige og tekniske forskere. Det er nødvendigt at pointere, at denne undersøgelses resultater ikke direkte kan sammenlignes med Magtudredningen, som jo kun inddrager forskere og ikke andre typer eksperter. På trods af forskellige definitioner af ekspertbe-

grebet forventes dog, at fordelingen mellem køn og videnskabeligt hovedområde vil ligne fordelingen i Magtudredningen.

Tabellerne 4-6 illustrerer eksperterne opdelt efter køn og videnskabeligt område i de tre år.

Det er klart, at det er problematisk at sammenligne det videnskabelige hovedområde »sundhed« i 2005 med 2010 og 2015, da der kun er to eksperter inden for dette område i 2005. Hvad angår de andre videnskabelige hovedområder, kan der derimod drages en række konklusioner. Tallene fra 2005 bekræfter ovenstående argument om, at der burde være relativt få kvinder blandt de naturvidenskabelige og tekniske eksperter. I 2010 var 85 pct. af de anvendte eksperter inden for »natur,

Tabel 4: Eksperter opdelt efter køn og videnskabeligt hovedområde, 2005, pct.

	Mænd	Kvinder	I alt	Antal eksperter
Natur, teknik og jordbrug	85	15	100	13
Sundhed	100	0	100	2
Humaniora	87	13	100	15
Samfundsvidenskab	88	12	100	17
Andet/ikke oplyst	100	0	100	4

Tabel 5: Eksperter opdelt efter køn og videnskabeligt hovedområde, 2010, pct.

	Mænd	Kvinder	I alt	Antal eksperter
Natur, teknik og jordbrug	100	0	100	12
Sundhed	67	33	100	9
Humaniora	100	0	100	16
Samfundsvidenskab	83	15	100	6
Andet/ikke oplyst	100	0	100	4

Tabel 6: Eksperter opdelt efter køn og videnskabeligt hovedområde, 2015, pct.

	Mænd	Kvinder	I alt	Antal eksperter
Natur, teknik og jordbrug	63	37	100	8
Sundhed	83	17	100	6
Humaniora	90	10	100	10
Samfundsvidenskab	82	18	100	11
Andet/ikke oplyst	100	0	100	3

teknik og jordbrug« mænd, og kun 15 pct. var kvinder. Tallene for 2010 er endnu mere ekstreme, idet 100 pct. af de anvendte eksperter i 2010 var mænd. I 2015 er fordelingen mellem mænd og kvinder mere ligelig, da 63 pct. er mænd, og 37 pct. er kvinder.

Omvendt kan argumentet om, at der burde være mange kvinder blandt de humanistiske eksperter, *ikke* bekræftes. Der er tale om den modsatte tendens, da 100 pct. af de anvendte eksperter inden for humaniora er mænd i både 2005 og 2010. I 2015 er tallene ikke ændret meget, da 90 pct. er mænd, og kun 10 pct. er kvinder.

Det er vanskeligt at forklare, hvorfor denne tendens er gældende. Som nævnt indgår journalister, politiske redaktører/kommentatorer i det videnskabelige hovedområde humaniora. Dette burde dog ikke give en stor overvægt af mandlige eksperter, da fordelingen mellem mænd og kvinder i Dansk Journalist Forbund i starten af 2015 var 54 pct. mænd og 46 pct. kvinder (Journalisten, 2015: 1). En mulig forklaring på den skæve fordeling kunne derfor være, at der i 19 Nyhederne i høj grad benyttes én enkelt politisk redaktør til at kommentere de fleste nyheder – henholdsvis Kaare R. Skou i 2005, Henrik Qvortrup i 2010 og Anders Langballe i 2015. Kaare R. Skou blev benyttet fire gange i den undersøgte periode i 2005, Henrik Qvortrup blev benyttet fire gange i september 2010, og i september 2015 blev Anders Langballe benyttet fem gange. Brugen af en enkelt mandlig journalist kan have skævvredet fordelingen mellem køn-

nene inden for humaniora i både 2005, 2010 og 2015.

Fælles for alle tre år er ligeledes fordelingen af mandlige og kvindelige eksperter inden for det samfundsvidenskabelige område. I 2005-2015 ligger andelen af mandlige eksperter inden for samfundsvidenskab mellem 82 og 88 pct. Disse tal stemmer dårligt overens med Albæk o.a.'s ovenstående forventning om, at der burde være forholdsvis mange kvinder blandt de samfundsvidenskabelige eksperter.

Der kan stilles spørgsmål ved, om det kan være problematisk, at der ikke er flere kvindelige eksperter i 19 Nyhederne. Man kan på den ene side tale for, at der kan opstå en mangel på kvindelige forbilleder, hvis størstedelen af eksperterne er mænd. Denne pointe understreges af en undersøgelse foretaget blandt KVINFO's medlemmer. Her svarer 88 pct. af de adspurgte, at den ulige fordeling mellem mandlige og kvindelige eksperter i medierne er problematisk (Politiken, 2007: 1). En af problematikkerne er, at den ulige fordeling kan være med til at fastholde nogle kønsstereotyper omkring mænd og kvinder, hvor kvinder oftest udtaler sig om blødere emner som kultur, og mændene udtaler sig om eksempelvis erhvervsstof (Politiken, 2007: 1). Omvendt kan man tale for, at det kan være et problem, hvis en kvinde vælges som ekspert på baggrund af sit køn og ikke sin ekspertise.

Hvad udtaler eksperterne sig om?

Tabel 7 viser, at der fra 2005-2015 er sket en lille stigning i eksperter, der udtaler sig om

Tabel 7: Hvad udtaler eksperterne sig om? Pct.

	Egen forskning	Andres forskning	Anden form for viden	Politiske beslutninger	Andre begivenheder	I alt	Antal eksperter
2005	10	10	4	10	66	100	51
2010	17	7	4	4	68	100	47
2015	16	3	18	13	50	100	38

»egen forskning« fra 10 pct. i 2005 til 16 pct. i 2015. Stigningen er dog ikke signifikant, da den reelt kun dækker over en stigning fra fem eksperter i 2005 til seks eksperter i 2015, der udtaler sig om »egen forskning«. I Magtudredningen blev det konkluderet, at der i 2001 var færre eksperter end tidligere, der udtalte sig om egen forskning (Albæk o.a., 2003: 45).

Der er ligeledes sket et fald i antallet af eksperter, der udtaler sig om »andres forskning« fra 10 pct. til 3 pct., hvilket er i overensstemmelse med Magtudredningens konklusioner (Albæk o.a., 2003: 45). Hvis man lægger de to forskningskategorier sammen, kan man dog tale for, at udtalelser om forskning stort set er uændret fra 2005-2015.

Man kan argumentere for, at der fælles for emnerne inden for egen og andres forskning i de undersøgte nyhedsudsendelser i store træk gælder en form for nærhedsprincip. Nærhedsprincippet kommer til udtryk i, at de emner, der vedrører egen eller andres forskning, er emner, der har direkte relevans for seerens liv. Det er eksempelvis opfindelsen af brint på pilleform til biler, der kan gøre det billigere at være bilist, eller opfindelsen af en strømpe, der kan hjælpe med at forhindre blodpropper. Dette nærhedsprincip stemmer overens med TV2's eget kriterium om nærhed, som betyder, at 19 Nyhederne beskæftiger sig med »... historier, som seerne umiddelbart kan identificere sig med ...« (TV2, 2005: 5).

TV2 er en public service-kanal, og med denne public service-forpligtelse har TV2 »... fået ikke alene ret men også pligt til at udøve public service programvirksomhed i én landsdækkende tv-kanal« (Kulturstyrelsen, 2015: 1). Public service-loven indebærer, at der i det samlede public service-virksomhedsudbud skal »... tilstræbes kvalitet, alsidighed og mangfoldighed« (Kulturministeriet, 2015: 1) og at »Programvirksomheden skal sikre befolkningen adgang til væsentlig

samfundsinformation og debat« (Kulturministeriet, 2015: 1). Man kan argumentere for, at det kan være problematisk, at udvælgelsen af forskningsemner, der omtales i nyhederne, i højere grad er i overensstemmelse med et nærhedskriterium frem for at opfylde public service-lovens forpligtelse om at tilstræbe alsidighed, mangfoldighed og sikre adgang til samfundsinformation. På baggrund heraf kan man diskutere, hvorvidt TV2 i sin dækning af forskningsemner lever op til sine public service-forpligtelser.

Det kan konkluderes, at der er sket en stigning i eksperter, der udtaler sig om »anden form for viden« fra 4 pct. i 2005 til 18 pct. i 2015. Man skal dog være varsom med at konkludere noget ud fra denne stigning, hvilket skyldes, at 19 Nyhederne i den sidste uge af september 2015 havde et tema om problemer i det danske sundhedsvæsen. I forbindelse hermed gennemførte TV2 en række undersøgelser og besøg på sygehuse, og det er disse, som eksperterne har kommenteret. Der var i denne uge derfor tale om en ekstraordinær stor mængde af »anden form for viden« produceret af TV2, som eksperterne blev bedt om at kommentere på. Man kan formentlig koble stigningen i udtalelser om »anden form for viden« sammen med faldet i udtalelser om »andre begivenheder«. Som tabel 7 illustrerer, er der sket et fald i udtalelser om »andre begivenheder« – fra 66 pct. i 2005 til 50 pct. i 2015.

Samlet kan det dermed være en udfordring at konkludere noget om udviklingen i, hvad eksperterne udtaler sig om. På trods af denne udfordring kan det konkluderes, at kategorien »andre begivenheder« i alle årene er den kategori, der fylder mest blandt eksperternes udtalelser. »Andre begivenheder« dækker ofte over politiske sager, herunder eksempelvis sagen mod Carl Holst i 2015, problemer i SKAT, udenlandske valg eller politiske landsmøder.

I tabellerne 8-10 er det illustreret, hvordan eksperterne er anvendt i de forskellige år, når de fordeles på videnskabeligt hovedområde.

For eksperter inden for »natur, teknik og jordbrug« gælder, at der er sket et fald i udtalelser om egen eller andres forskning fra 46 pct. i 2005 til 37 pct. i 2015. Omvendt kan det konkluderes, at der i perioden er sket en stigning i udtalelser om »andre begivenheder« for eksperter inden for dette videnskabelige

hovedområde. I 2005 talte »andre begivenheder« 46 pct. og i 2015 talte disse 63 pct. af alle udtalelser.

For eksperter inden for sundhedsvidenskab kan det som nævnt være vanskeligt at konkludere på 2005 på grund af det lave antal eksperter. For 2010, og til dels 2015, kan det konkluderes, at eksperter inden for sundhedsvidenskab udtaler sig bredt inden for de forskellige kategorier. Som nævnt tidligere kan

Tabel 8: Hvad udtaler eksperterne sig om? 2005, pct.

	Egen forskning	Andres forskning	Anden form for viden	Politiske beslutninger	Andre begivenheder	I alt	Antal eksperter
Natur, teknik og jordbrug	23	23	0	8	46	100	13
Sundhedsvidenskab	0	50	0	0	50	100	2
Humaniora	0	0	0	13	87	100	15
Samfundsvidenskab	6	6	12	6	70	100	17

Tabel 9: Hvad udtaler eksperterne sig om? 2010, pct.

	Egen forskning	Andres forskning	Anden form for viden	Politiske beslutninger	Andre begivenheder	I alt	Antal eksperter
Natur, teknik og jordbrug	25	9	8	8	50	100	12
Sundhedsvidenskab	11	22	11	0	56	100	9
Humaniora	19	0	0	0	81	100	16
Samfundsvidenskab	0	0	0	17	83	100	6

Tabel 10: Hvad udtaler eksperterne sig om? 2015, pct.

	Egen forskning	Andres forskning	Anden form for viden	Politiske beslutninger	Andre begivenheder	I alt	Antal eksperter
Natur, teknik og jordbrug	37	0	0	0	63	100	8
Sundhedsvidenskab	17	16	67	0	0	100	6
Humaniora	10	0	10	40	40	100	10
Samfundsvidenskab	0	0	18	9	73	100	11

det dog være vanskeligt at konkludere noget ud fra 2015, da der i dette år var en uforholdsmæssig stor gruppe eksperter inden for sundhedsvidenskab, der udtalte sig om »anden form for viden« (TV2's undersøgelser og besøg på sygehuse).

Inden for humaniora var der i både 2005 og 2010 en stor overvægt, henholdsvis 87 pct. og 81 pct., der udtalte sig om »andre begivenheder«. I 2015 er denne tendens forandret, og eksperter inden for humaniora udtaler sig bredt inden for alle kategorier undtagen »andres forskning«.

For samfundsvidenskabelige eksperter kan det konkluderes, at de i 2005 udtalte sig om alle emner. Dog udtalte de sig i 70 pct. af tilfældene om »andre begivenheder«. Også i 2010 og 2015 udtaler samfundsvidenskabelige eksperter sig i overvejende grad – henholdsvis i 83 pct. og 73 pct. af tilfældene – om »andre begivenheder«.

Også når der tages højde for videnskabeligt hovedområde, er det for alle årene »andre begivenheder«, som eksperterne oftest udtaler sig om. Dette resultat stemmer ikke overens med Magtudredningens konklusioner. Magtudredningen konkluderer, at forskerne inden for det naturvidenskabelige og sundhedsvidenskabelige område i den undersøgte periode i højere grad udtalte sig om »egen forskning« eller »andres forskning« end »politiske beslutninger« og »andre begivenheder« (Albæk o.a., 2003: 47).

For samfundsvidenskab og humaniora identificeres stort set den samme udvikling som

i Magtudredningens undersøgelse af aviser (Albæk o.a., 2003: 47), der er nemlig sket en stigning i udtalelser om »politiske beslutninger« og »andre begivenheder«.

Indlands, udlands eller indlands/udlandsnyhed

Af tabel 11 fremgår det, at der fra 2005 til 2015 er sket en stigning i andelen af udtalelser, der vedrører indlandsnyheder, fra 72 pct. i 2005 til 84 pct. i 2015. Omvendt er der sket et fald i andelen af udtalelser, der vedrører indlands/udlandsnyheder, fra 12 pct. i 2005 til 5 pct. i 2015.

Andelen af udtalelser, der vedrører udlandsnyheder, er faldet fra 16 pct. i 2005 til 11 pct. i 2015. En af forklaringerne på denne udvikling kan være lanceringen af TV2 News i 2006. Med lanceringen af denne kanal er nyhedsdækningen splittet op mellem TV2 og TV2 News. På TV2 News dækkes både indlands- og udlandsbegivenheder, men ofte gives der på TV2 News tid til, at eksperter kan kommentere og analysere udlandsbegivenheder. Dette fokus på udlandsnyheder kommer ligeledes til udtryk i den pressemeddelelse, der i 2006 præsenterede lanceringen af TV2 News: »Den tiltagende globalisering øger konstant danskernes interesse for det, der foregår uden for landets grænser. Derfor vil internationale begivenheder fylde mere på TV2's nyhedskanal i dag, end det ville have været tilfældet for bare få år siden« (TV2, 2006: 3).

Lanceringen af TV2 News har på denne måde gjort det muligt at fokusere 19 Nyhederne på indlandsnyheder og dermed bevare – og forstærke – kriteriet om nærhed, samtidig med,

Tabel 11: Fordeling ml. indland, udland eller indland/udland. Pct.

	Indland	Udland	Indland/udland	I alt	Antal eksperter
2005	72	16	12	100	51
2010	74	9	17	100	47
2015	84	11	5	100	38

at der på TV2 News dækkes udlandsnyheder i dybden – ofte med ekspertanalyser og kommentarer.

Det brede ekspertbegreb og de politiske redaktører

I denne undersøgelse har en person status af ekspert, når vedkommende anerkendes af andre som ekspert. En sådan definition af ekspertbegrebet lægger op til en yderst subjektiv opfattelse af, hvad en ekspert er, da det er op til den enkelte nyhedsredaktion at vurdere, om en person har den nødvendige autoritet til at kunne karakteriseres som ekspert. Det er dermed vanskeligt at vide, om andre personer ville definere de samme personer som eksperter. Det giver anledning til at diskutere, hvorvidt det valgte ekspertbegreb udfordrer undersøgelsens reliabilitet. En oplagt løsning på dette kunne være at foretage inter-koder-reliabilitet, hvor en anden person kodede empirien for at sikre, at definitionen af ekspertbegrebet er identisk (Hansen, 2012: 277). Omvendt kan en bred ekspertdefinition åbne op for, at ikke kun universitetsuddannede forskere kan fungere som eksperter. Man kan som tidligere nævnt tale for, at en ekspert kan have opnået sin viden gennem arbejds erfaring frem for uddannelse, og at en sådan viden er lige så værdifuld som viden opnået gennem en langvarig uddannelse.

Da tiden i en nyhedsudsendelse er knap, er et vigtigt kriterium, at en ekspert skal kunne udtale sig kort, præcist og forståeligt om et emne. Dette kriterium er ikke på samme måde gældende i en avis, hvor journalisten har mulighed for kun at benytte sig af de få af ekspertens citater, der er nødvendige for at illustrere en given pointe. Netop denne omstændighed på TV kan være årsag til den øgede brug af de førmtalte politiske kommentatorer eller redaktører i nyhedsudsendelser.

Som konsekvens af deres journalistiske baggrund og viden om kommunikative virkemidler formår de politiske kommentatorer/

redaktører netop at udtale sig kort, præcist og forståeligt. Dette er en fordel for medierne, men der kan være en række ulemper ved at lade dem indtage en ekspertrolle (og derfor inddrage dem i en ekspertdefinition).

For det første kan det være problematisk, at det er en intern ansat på nyhedsmediet, der udtaler sig om eksempelvis politiske begivenheder, da man ikke kan være sikker på, at vedkommende forholder sig objektivt til begivenheden, som man vil forvente (i hvert faldt ideelt), at en ekstern ekspert vil gøre. For det andet kan det være en ulempe, hvis den politiske redaktør, som konsekvens af en forventning om at kunne udtale sig kort og præcist, udlader nogle nuancer af en given problemstilling, som en ekspert derimod ville have kunnet give.

Brugen af eksperter i medierne generelt

Brugen af eksperter i medierne er positiv i den forstand, at der på mange områder reelt er et behov for at få en ekspertvurdering. Nyhedsformidlingen er på mange områder kompleks, og der præsenteres i stigende grad rapporter, meningsmålinger og undersøgelser, hvor det er relevant at benytte en ekspert til at forklare, kommentere og vurdere sagligheden af disse. Albæk o.a. argumenterer for, at eksperter i mange tilfælde kan bidrage til »... at højne kvaliteten af den offentlige diskussion om emner, som har relevans for offentligheden« (Albæk o.a., 2003: 59).

Med de mange pressede deadlines og den heraf øgede brug af eksperter i medierne kan der dog være risiko for, at de eksperter, der inddrages, ikke altid reelt har ekspertise inden for det område, som de er blevet bedt om at forholde sig til. Albæk taler for, at forskere er med til at undergrave forskerstandens legitimitet, når de udtaler sig om noget, de ikke har forstand på, og han hævder at: »Det er falsk varedeklaration, når forskere pynter sig med lånte fjer – altså deres forskerkasket – til at sige noget med større autoritet, end det

egentlig berettiger til, fordi de har sådan set ikke mere forstand på det, end Maren i køret har« (DR, 2015: 1). Denne pointe er relevant, uanset om man opererer med et smalt eller et bredt ekspertbegreb. Når medierne benytter en ekspert – forsker eller ej – må man forvente, at vedkommende ved, hvad han eller hun udtaler sig om.

Ud over at undergrave forskerstandens egen autoritet og legitimitet kan man tale for, at også journalistens legitimitet forringes. Som tidligere nævnt er en af forklaringerne på den øgede brug af eksperter, at eksperterne bidrager med »kompensatorisk legitimitet« til journalisten. Man kan tale for, at denne legitimitet forringes, hvis eksperter udtaler sig på områder, som vedkommende ikke har en viden om. Man kan desuden argumentere for, at også journalisternes i forvejen lave tillid i befolkningen svækkes yderligere, når de benytter eksperter, der udtaler sig inden for områder, de ikke har forstand på.

En anden vigtig problematik er de tilfælde, hvor journalisten blot opsøger en ekspert for at få bekræftet sin egen vinkel på en historie. Flere undersøgelser har vist, at journalister netop til- eller fravælger eksperter på baggrund af, om de er villige til at bekræfte journalistens vinkel (Albæk o.a., 2003: 60). Problemet opstår, når en journalist i forvejen har lagt sig fast på en vinkel og ikke er åben for at ændre vinklen og gå i dialog med den pågældende ekspert. Når dette er tilfældet, bliver eksperter blot journalistens redskab til at vinkle en historie, frem for at være en uafhængig kilde, der kan vurdere og kommentere rigtigheden af den valgte vinkel og dermed bidrage med ny viden.

Stabilisering i antallet af eksperter

Artiklen har undersøgt udviklingen i TV2's brug af eksperter i 19 Nyhederne i perioden 2005-2015. På baggrund af teori om ekspertliggørelse af medierne og Magtudredningens konklusioner opstillede artiklen en hypotese

om, at der har været en stigende brug af eksperter i 19 Nyhederne i den undersøgte periode. På baggrund af en kvantitativ indholdsanalyse konkluderes, at der har været et absolut fald i antallet af eksperter fra 51 i 2005 til 38 i 2015. Dog konkluderedes, at antallet af eksperter, på trods af anvendelsen af et bredt ekspertbegreb, og når der blev taget højde for antallet af indslag, har været næsten konstant i perioden 2005-2015. Der er tilsyneladende nået et mætningspunkt for antallet af eksperter i en enkelt nyhedsudsendelse. Hypotesen kunne derfor ikke bekræftes.

En karakteristik af eksperterne viste, at over 80 pct. af eksperterne var mænd i alle undersøgte år. Karakteristikken illustrerede ydermere, at eksperterne i hele perioden kom fra alle videnskabelige hovedområder, dog var området sundhed ikke i så høj grad repræsenteret som natur, teknik og jordbrug, humaniora og samfundsvidenskab. Artiklen belyste endvidere, hvad eksperterne udtalte sig om. Fælles for hele den undersøgte periode var, at kategorien »andre begivenheder« fyldte mest blandt eksperternes udtalelser. Dette resultat var også gældende, når der blev taget højde for eksperternes videnskabelige hovedområde. Artiklen illustrerede desuden, at der fra 2005-2015 er sket en stigning fra 72 pct. til 84 pct. i andelen af udtalelser, der vedrører indlandsnyheder, samt at der er sket et fald i andelen af udtalelser, der vedrører udlandsnyheder fra 16 pct. til 11 pct.

Afslutningsvis blev det valgte ekspertbegreb diskuteret, herunder inklusionen af politiske redaktører og kommentatorer, og problemerne, som en sådan inklusion kan medføre. Desuden blev der argumenteret for, at eksperter kan bidrage til at højne kvaliteten af den offentlige diskussion, men at det er problematisk, når eksperter udtaler sig om emner, de ikke har forstand på.

Et nuanceret billede af eksperterne

Artiklen besvarer en række spørgsmål om

mediernes brug af eksperter i nyhedsdækningen, men samtidig åbner den op for andre spørgsmål, som kunne være interessante at undersøge i fremtiden. Et oplagt studie kunne være en komparativ undersøgelse af DR og TV2. Har anvendelsen af eksperter på TV Avisen på DR 1 eksempelvis fulgt samme udvikling som 19 Nyhederne på TV2, og anvendes eksperterne på samme måde på de to kanaler?

Ligesom det var tilfældet i Magtudredningens analyse af eksperter i aviserne, konkluderede artiklen, at andelen af mandlige eksperter langt overgik andelen af kvindelige eksperter. Artiklen anvendte endda et bredere ekspertbegreb, således at ikke kun forskere, der primært er mænd, blev karakteriseret som eksperter. På dette punkt er alt altså ved det gamle – kvindelige eksperter er stærkt underrepræsenteret i medierne. Denne konklusion åbner op for det oplagte spørgsmål: hvorfor er der ikke flere kvindelige eksperter i de danske medier? Skyldes det, at medierne ofte benytter de samme eksperter (mænd), således at det er svært for kvinderne at komme til orde i medierne, eller skyldes det måske, at der er større efterspørgsel efter eksperter inden for områder, hvor det ofte er mænd, der har en ekspertviden? Disse er alle spørgsmål, der med fordel kunne undersøges i fremtidige studier for at give et mere nuanceret billede af anvendelsen af eksperter i medierne.

Referencer

- Albæk, Erik (2011a), »The interaction between experts and journalists in news journalism«, *Journalism*, 12(3): 335-48.
- Albæk, Erik (2011b), »Variation in expert source selection according to different objectivity standards«, *Cultural Studies of Science Education*, 6(2): 474-8.
- Albæk, Erik, Peter Munk Christiansen og Lise Tøgeby (2003), *Eksperter i Medierne – Dagspressens brug af forskere 1961-2001*, Århus: Magtudredningen.
- Andersen, Lotte Bøgh, Anne Skorkjær Binderkrantz og Kasper Møller Hansen (2012), »Forskningsdesign« i Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen og Robert Klemmensen, red., *Metoder i statskundskab*, 2. udg., København: Hans Reitzels Forlag, pp. 66-96.
- Andersen, Lotte Bøgh (2012), »Forskningskriterier« i Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen og Robert Klemmensen, red., *Metoder i statskundskab*, 2. udg., København: Hans Reitzels Forlag, pp. 97-113.
- Arnoldi, Jakob (2005), »(Medieskabt) Ekspertise i Medierne«, *Dansk Sociologi*, 16(3): 9-24.
- DR (2015), »Ekspert: Eksperter pynter sig med lånte fjer«, www.dr.dk/nyheder/regionale/fyn/ekspert-eksperter-pynter-sig-med-laante-fjer [hentet 2. december 2015].
- Hansen, Kasper Møller (2012), »Kvantitative datakilder« i Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen og Robert Klemmensen, red., *Metoder i statskundskab*, 2. udg., København: Hans Reitzels Forlag, pp. 267-81.
- Jacobsen, Mads Leth og Gitte Sommer Harrits (2012), »Kvalitativ analyse: kodning og dybdegående tekstanalyse« i Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen og Robert Klemmensen, red., *Metoder i statskundskab*, 2. udg., København: Hans Reitzels Forlag, pp. 173-91.
- Journalisten (2015), »Kvinderne kommer«, <http://journalisten.dk/kvinderne-kommer> [hentet 2. december 2015].
- Klemmensen, Robert, Lotte Bøgh Andersen og Kasper Møller Hansen (2012), »At lave undersøgelser inden for statskundskab« i Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen og Robert Klemmensen, red., *Metoder i statskundskab*, 2. udg., København: Hans Reitzels Forlag, pp. 19-41.
- Kulturministeriet (2015), »Public service«, <http://kum.dk/kulturpolitik/medier/mere-om-medier/public-service/> [hentet 9. december 2015].
- Kulturstyrelsen (2015), »Tilladelse«, www.kulturstyrelsen.dk/?id=19889 [hentet 20. december 2015].
- Politiken (2007), »Kvindelige eksperter: Vi høres for lidt«, <http://politiken.dk/oekonomi/ECE270252/kvindelige-eksperter-vi-hoeres-for-lidt/> [hentet 2. december 2015].
- Statsministeriet (2016), »Statsminister Anders Fogh Rasmussens Nytårstale 2002«, http://stm.dk/_p_7354.html [hentet 27. januar 2016]
- TV2 (2005), »En grundbog for Nyhederne«, https://da.wikipedia.org/wiki/TV_2_News [hentet 28. januar 2016].
- TV2 (2006), »Nyhedskanalen – 24 timer i døgnnet«. Intranet.

Bilag*Bilag 1: Kodeskema*

Kode	Beskrivelse
1. Ekspertens køn	Mand (M) Kvinde (K)
2. Ekspertens videnskabelige hovedområde	(1) Natur, teknik og jordbrug (2) Sundhed (3) Humaniora (4) Samfundsvidenskab (5) Andet, ikke opgivet
3. Genstanden for ekspertens udtalelse	(1) Egen forskning (2) Andres forskning (3) Anden form for viden/produceret andre steder (produceret af medier, interesseorganisationer, virksomheder, NGO'er, EU, andre internationale organisationer osv.) (4) Politiske/administrative beslutninger (både foreslåede og vedtagne beslutninger) (5) Andre begivenheder (politiske såvel som ikke-politiske)
4. Indlands-, udlands- eller indland/udlandsbegivenhed	Indland Udland Indland/udland

Bilag 2: Udfyldt kodeskema

		2005	2010	2015
Ekspertes	<i>Antal</i>	51	47	38
Køn	<i>Mænd</i>	44	43	32
	<i>Kvinder</i>	7	4	6
Ekspertens videnskabelige hovedområde	<i>Natur, teknik og jordbrug</i>	13	12	8
	<i>Sundhed</i>	2	9	6
	<i>Humaniora</i>	15	16	10
	<i>Samfundsvidenskab</i>	17	6	11
	<i>Andet/ikke oplyst</i>	4	4	3
Genstanden for ekspertens udtalelse	<i>Egen forskning</i>	5	8	6
	<i>Andres forskning</i>	5	3	1
	<i>Anden form for viden/produceret andre steder</i>	2	2	7
	<i>Politiske/administrative beslutninger</i>	5	2	5
	<i>Andre begivenheder (politiske såvel som ikke-politiske)</i>	34	32	19
Område	<i>Indland</i>	37	35	32
	<i>Udland</i>	8	4	4
	<i>Indland/udland</i>	6	8	2